

Opzetten en functioneren van een ontmoetingscafé (bijgewerkt tot 13 juni 2015)

Vanaf ongeveer 1999 kent Nederland ontmoetingscafés voor LHBT's met een verstandelijke beperking. In 2015 functioneren er maar liefst 16 van dergelijke cafés.

Hoe richt je een dergelijk café op en hoe zorg je voor continuïteit?

De meeste ontmoetingscafés zijn een onderdeel van een plaatselijke COC-vereniging. Enkele zijn opgericht door een zorginstelling en soms is er een samenwerking tussen een COC-vereniging en een zorginstelling. Meestal wordt het café in een ruimte van het COC gehouden.

Voor een café heb je nodig

- bezoekers,
- vrijwilligers,
- ruimte,
- programma,
- uitgaven,
- bekendheid

Bezoekers

Het opbouwen van een min of meer vaste bezoekersgroep is niet zo eenvoudig. We hebben de indruk dat het vaak vooral van begeleiders of familie afhangt of mensen hun weg naar een ontmoetingscafé weten te vinden. Het eerste jaar zijn er vaak meer begeleiders dan bezoekers uit de doelgroep.

Sommige bezoekers vinden het prettig om een taak te hebben, om ook verantwoordelijkheid te dragen.

Meestal is het niet mogelijk dat ze achter de bar worden ingezet, soms kan dit wel wanneer een vrijwilliger het afrekenen op zich neemt.

Bezoekers kunnen ingezet worden als gastheer, voor het verzorgen van koffie en thee, voor het klaar maken van snacks en voor het draaien van de muziek. Maar meestal zijn er niet genoeg taken te bedenken voor alle kandidaten. Rouleren kan een oplossing zijn.

Zorg dat je voldoende gegevens hebt van bezoekers die gehaald en gebracht worden voor het geval er met het ophalen na afloop van de bijeenkomst iets misgaat.

Vanuit de instellingen zijn er nauwelijks nog begeleiders beschikbaar om bezoekers naar het café te brengen. Soms wordt op een centrale plaats afgesproken, bijvoorbeeld het station, om van daar gezamenlijk naar het café te lopen.

Vrijwilligers

Als vrijwilliger bewaak je in het ontmoetingscafé de continuïteit. Je aanwezigheid en beschikbaarheid is voor de bezoekers heel belangrijk. Je komt natuurlijk in de verleiding om allerlei taken zelf even te doen, het gaat meestal sneller en het gaat vaker in één keer goed. Sommige vrijwilligers storten zich graag op werkzaamheden die ook door bezoekers gedaan kunnen worden (als koelkast bijvullen en afwassen), zij zijn dan niet beschikbaar voor de gewone bezoekers.

Voor de bezoekers is het juist mooi wanneer ze zoveel mogelijk zelf mogen doen, zelf meek verantwoordelijk zijn.

Veel vrijwilligers komen van het COC, van MEE of van een zorginstelling. Per bijeenkomst is de aanwezigheid van minimaal twee vrijwilligers nodig. Mocht er een probleemsituatie ontstaan, dan blijft één vrijwilliger voor de groep beschikbaar.

Denk er om dat wanneer je met bezoekers op pad gaat, de juridische verantwoordelijkheid goed geregeld is.

Iedere organisatie heeft verantwoordelijkheid voor de mensen waar zij activiteiten voor organiseert. Dit geldt des te meer bij verstandelijk beperkten die veel afhankelijker van anderen zijn.

Nieuwe vrijwilligers moeten een verklaring van goed gedrag tonen en met hen wordt besproken wat gewenst en ongewenst gedrag is. Belangrijk is openheid in het contact naar de bezoekers en tussen de begeleiders onderling. Zij moeten bereid zijn om over de omgang met mensen uit de doelgroep te praten. Dit is des te belangrijker omdat de omgang met mensen met een beperking ook heel lijfelijk kan zijn en zij zelf vaak minder weerbaar zijn.

Een voorbeeld van omgangsregels staat aan het eind van dit document.

Ruimte

Liefst toegankelijk voor rolstoelen en geen trap naar het toilet

Liever een caféachtige ruimte of een huiskamer dan een zaaltje

Bij voorkeur in het centrum

Goed bereikbaar met openbaar vervoer

Liefst op zaterdag of zondag, doordeweeks zijn mensen na hun werk vaak te moe

Liefst in een ander weekend dan een naburig ontmoetingscafé

Programma

Bezoekers verwachten vaak een programma. Op zich is daar niets mis mee, alleen moeten we er voor waken dat de hele bijeenkomst gevuld wordt en er geen ruimte is voor ontmoeting. Om die reden is het ook niet verstandig om de hele bijeenkomst met discomuziek of een bingo te vullen.

Wanneer er veel bezoekers zijn, bijvoorbeeld 30 of meer, ontstaat er vanzelf een café-achtige sfeer. Maar de meeste cafés zijn al heel blij wanneer er een man of 10 binnen is.

De meeste bezoekers arriveren al rond de openingstijd. Je kunt dan met elkaar rond de tafel gaan zitten, aktualiteiten bespreken en een rondje maken langs de aanwezigen. Hierna kan dan de bar open gaan.

Optredens (nederlandstalig repertoire), karaoke, bingo en spelletjes als sjoelen en kegelen zijn populair.

Uitgaven

De reiskosten zijn vaak al een hap uit het budget van onze bezoekers. Daarom is het extra prettig wanneer de koffie en thee aangeboden wordt.

De laatste jaren is het moeilijker geworden om aan subsidies te komen. De cafés worden gezien als horeca en niet als ruimtes voor empowerment. Daarom is het nuttig wanneer de cafés onderling uit wisselen hoe men financieel rond weet te komen.

De uitgaven per bijeenkomst bestaan bijvoorbeeld uit porti voor uitnodigingen, huur van de ruimte, koffie, thee, koekjes, kaas en worst, bloemen en een kleine onkostenvergoeding bij een optreden.

Bekendheid

De beste reclame is via begeleiders uit de gezondheidszorg, maar het is vaak moeilijk om met hen in contact te komen wanneer je zelf geen begeleider bent.

Veel cafés hebben een eigen Facebook en een eigen website, die werken vooral goed voor potentiële bezoekers die al met het café bekend zijn en die gewend zijn om zelf te lezen. Hetzelfde geldt voor een nieuwsbrief.

Huis aan huis kranten zijn vaak bereid om een artikel over een ontmoetingscafé te plaatsen, vooral als er een speciaal programma of een jubileum is. Sommige bladen stellen het op prijs wanneer je zelf een foto levert en vast een tekstsuggestie doet (met weinig moeite hebben zij dan een interessant artikel).

Sinds eind vorig jaar zijn de website zonderstempel.nl en facebook Zonder Stempel gekoppeld en opnieuw actief. Ieder café heeft op de site een eigen pagina en kan hierop tekst en foto's (laten) plaatsen. In het begin van de week worden de eerstkomende cafés in een facebookbericht bekendgemaakt.

Ook op Switchboard.nl staan alle ontmoetingscafés, mits bekendgemaakt.

Draaiboek

In een draaiboek staat in feite alles wat er moet gebeuren om het café goed te laten functioneren. Er staan zaken in als:

- De uitgangspunten van je groep
- Taakverdeling
- Jaarplanning
- Adressen van de organisatoren
- Publiciteitsplan (met daarin adressen, contactpersonen en afspraken voor publiciteit)
- Afspraken met de verhuurder van de locatie
- Financiële zaken (begroting, jaarverslag, declaratieformulieren, afspraken over prijzen van consumpties etc.)
- Overzicht van thema's die aan de orde zijn geweest en een wensenlijst thema's

LFB

Onze cafés richten zich op sexuele diversiteit. Andere belangrijke zaken als bijvoorbeeld zelfredzaamheid, het ondersteuningsplan, problemen met begeleiding, werkvoorziening, vervoer laten we meestal liggen. Juist voor deze zaken kunnen onze bezoekers steun vinden bij de LFB (door en voor mensen met een verstandelijke beperking). Op zonderstempel.nl kun je klikken op LFB-Cafés en zien wat er in de komende tijd door de LFB georganiseerd wordt.

Om verder aan te denken

In onze communicatie per brief, Facebook of op de website gebruiken we makkelijk te moeilijke taal. Een hulpmiddel om daar wat aan te doen vind je hier:

<http://www.totaalombegrijpelijk.nl/index.php/toegankelijk-schrijven>.

Sommige ontmoetingscafés slaan met name in de zomer wel eens enkele maanden over. Dat is makkelijk met het regelen van de vakantie van de vrijwilligers en in bepaalde perioden is het toch niet zo druk. Bezoekers vinden dit soms een groot gemis wanneer ze geen alternatief hebben. Na de zomersluiting is het voor sommige vaste bezoekers lastig om weer te komen.

De praktijk leert dat er nogal eens wijzigingen zijn in dag, tijdstip en plaats van de bijeenkomsten. Om teleurstellingen te voorkomen is het beter om geen adressen door te geven maar een link naar bijvoorbeeld zonderstempel.nl.

Omgangsregels

Iedere organisatie heeft verantwoordelijkheid voor de mensen waar zij activiteiten voor organiseert. Dit geldt des te meer bij verstandelijk beperkten die veel afhankelijker van anderen zijn.

Nieuwe vrijwilligers moeten een verklaring van goed gedrag tonen en met hen wordt besproken wat gewenst en ongewenst gedrag is. Belangrijk is openheid in het contact naar de bezoekers en tussen de begeleiders onderling. Zij moeten bereid zijn om over de omgang met mensen uit de doelgroep te praten. Dit is des te belangrijker omdat de omgang met mensen met een beperking ook heel lijfelijk kan zijn en zij zelf vaak minder weerbaar zijn.

Voorbeeld omgangsregels

De Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk heeft de volgende gedragsregels ontwikkeld die wij van harte omarmen:

Iedereen die de vereniging bezoekt onderschrijft de doelstellingen en het huishoudelijk reglement van de vereniging en houdt zich aan de omgangsregels die hieronder zijn opgeschreven. Wie dat doet, is van harte welkom.

Wij vinden afspraken over de manier van omgaan met elkaar belangrijk, omdat iedereen zich prettig en veilig moet kunnen voelen. Dit kan alleen als je elkaar in je waarde laat en elkaar met respect behandelt. Dit betekent dat wij in onze vereniging alle vormen van ongelijkwaardige behandeling zoals, pesten, machtsmisbruik, discriminerende, racistische, seksistische of (seksueel) intimiderende gedragingen of opmerkingen, of het hiertoe aanzetten, ontoelaatbaar vinden.

Wij vragen van alle medewerkers, kinderen, hun ouders of andere bezoekers, dat zij meewerken aan het naleven van de omgangsregels. Niet alle zaken die anderen kunnen kwetsen, kunnen we in regels verwoorden. Dan zouden het er veel te veel worden. Dit wil natuurlijk niet zeggen dat als iets niet genoemd wordt, dit wel toelaatbaar is.

1. Ik accepteer en respecteer de ander zoals hij is en discrimineer niet. Iedereen telt mee binnen de vereniging.
2. Ik houd rekening met de grenzen die de ander aangeeft.
3. Ik val de ander niet lastig.
4. Ik berokken de ander geen schade.
5. Ik maak op geen enkele wijze misbruik van mijn machtspositie.
6. Ik scheld niet en maak geen gemene grappen of opmerkingen over anderen.

7. Ik negeer de ander niet.
8. Ik doe niet mee aan pesten, uitlachen of roddelen.
9. Ik vecht niet, ik gebruik geen geweld, ik bedreig de ander niet, ik neem geen wapens mee.
10. Ik kom niet ongewenst te dichtbij en raak de ander niet tegen zijn of haar wil aan.
11. Ik geef de ander geen ongewenste seksueel getinte aandacht.
12. Ik stel geen ongepaste vragen en maak geen ongewenste opmerkingen over iemand persoonlijk leven of uiterlijk.
13. Als iemand mij hindert of lastig valt dan vraag ik hem/haar hiermee te stoppen. Als dat niet helpt vraag ik een ander om hulp.
14. Ik help anderen om zich ook aan deze afspraken te houden en spreek degene die zich daar niet aan houdt op aan en meldt dit zo nodig bij het bestuur.